

gjorte Forsøg strandede paa Godseiernes Modstand, og det er en historisk Sandhed, som skal staae fast, saa at end ikke den Dumdrigtigste skal kunne rokke den. Hvad der altsaa gjælder om Dagsordener i Almindelighed, at de i deres Enkeltheder maae betragtes som forberedende Skridt, gjælder i allerhøieste Grad om den omtalte Sag og fremfor Alt hos selve Landsstinget. Jeg tror derfor, at det ærede Mindretal har i høj Grad Ret, naar det tror, at Sagen skal kunne klares ved blot at henvise til, at det Lovforslag, som her foreligger, i Virkeligheden ikke er andet end en Udførelse af den i 1856 vedtagne Dagsorden. Dermed er Sagen paa ingen Maade klappet og klar. Den oprindelige Forslagsstiller har heller ikke paa nogen Maade gjort sig skyldig i denne Feil. Ganske vist har ogsaa han taget denne Dagsorden til sit Udgangspunkt, og han har i denne søgt og fundet en Veiledning for mange af de Bestemmelser, han har bragt i Forslag; men det er saa langt fra, at han egentlig vil støtte sig til den tidligere Dagsorden, at han jo tværtimod med megen Kløgt, og jeg kan gjerne tilføie med megen Røgt, har søgt Elementerne for en ny Overeenskomst, for hvilken han troede, at Omstændighederne under den nuværende Constellation var gunstigere end dengang. Det fremgaaer af hele Forslaget fra først til sidst, hvorledes det har denne Charakter af Arrangement; man kan forfølge dets Spor endogsaa under Jorden. Jeg sigter naturligviis her til den morsomme Bestemmelse om Kridtunderlaget, (særlig under en Deel af Stevns Herred). Han har dernæst, idet han tog Afsted med Sagen i Folkethinget, paa det Allerbestemteste udtalt, at han betragtede dette som et Forslag til en Overeenskomst, ikke blot i den vage Betydning, hvori dette gjælder om enhver Lov, der fremkommer som Resultat af en Overeenskomst mellem de to Afdelinger af Rigsdagen og Regeringen, men i den ganske specielle Betydning af en Overeenskomst mellem Bønderne, særligt repræsenterede af Folkethinget, og Godseierne, særligt repræsenterede af Landsstinget. Nu kan der jo uægtelig gøres meget grunde Indvendinger mod denne Opfattelse. Jeg tror, det kan have sin meget mislige Side,

saaledes at ville constituere de to Afdelinger af Rigsdagen som Commissionairer for to Grupper af Interesser, der skulle forhandle frem og tilbage, prutte, lægge til og tage fra, indtil man tilveiebringer en Overeenskomst mellem disse. Det er dernæst fuldkommen berettiget, naar ærede Medlemmer i Thinget strax ved Sagens første Behandling have gjort gjældende, at de sidde her, ikke som Godseiere, men som Rigsdagsmænd, og at de ere fremgaaede af Valg, ved hvilke Valgerne ikke ere Bønder og Godseiere og Borgere osv., men Allesammen Statsborgere. Alt det er fuldkommen rigtigt, og det er sandt, naar de sige: Vi have ikke anden Fuldmagt end vore Valgbreve; men desuagtet vilde det være en stor Affectation, dersom man vilde ignorere, at her er Tale om et Spørgsmaal, hvori tvende store Grupper af det danske Folk ere i allerhøieste Grad interesserede; jeg skal ikke tale om den Omstændighed, at det ikke engang kan siges som Sandhed, at Godseierne ikke som saadanne ere repræsenterede i Landsstinget; thi de danne vel ikke en egen Valgklasse, men de ere dog fremgaaede af en egen Valgret, der sikker dem, at de skulle have en af den almindelige Folkeafstemning uafhængig Ret til at gøre deres Stemmer og Anskuelser gjældende; men dette lader jeg ligge. Jeg vil kun sige, det er i den Grad klart, at her staaer, foruden de almindelige Principer, foruden de almindelige Statsenssyn, to store Interesser ligeoverfor hinanden, saaledes at Ingen vil kunne fortænke f. Ex. mig i, om det paa mig havde gjort et meget betydeligt Indtryk, dersom alle de ærede Landsstingsmænd, der tillige tilfældigviis ere Godseiere, den ene efter den anden, havde erklæret, at dette var en Afgjørelse, hvormed man ialfald fra Godseiernes Side vilde være vel tjent, ligesom jeg heller ikke tvivler paa, at en lignende Udtalelse fra Folkethingets Side vilde have en meget beroligende Indvirkning paa Bønderne. Imidlertid er det formelt rigtigt, at her kun er Tale om almindelige Statsenssyn, og at vi kun som Rigsdagsmænd tale og votere om Sagen. Naar den ærede oprindelige Forslagsstiller har haabet gennem Landsstinget at komme til Sikkerhed om, hvad Godseiernes Opfattelse er